

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Πώς μπορούν οι ιστορικές πηγές να συμβάλουν στην καλλιέργεια ιστορικών δεξιοτήτων: δημιουργώντας φύλλα εργασίας

Παράδειγμα προς εφαρμογή

Βιομηχανική Επανάσταση και παιδική εργασία

Συντονιστής

Άγγελος Παληκίδης

Επίκουρος Καθηγητής Διδακτικής της Ιστορίας

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

10 Νοεμβρίου 2018

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ**ΚΑΙ****ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**

Οδηγία: Κατά τον σχεδιασμό του μαθήματος, συμπληρώνετε τους πίνακες με ιδέες και προτάσεις δραστηριοτήτων. Όσο περισσότερα πεδία συμπληρώσετε, τόσο πιο εποικοδομητικό θα είναι το μάθημα.

A. ΜΟΡΦΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ που επιδιώκουμε να καλλιεργηθούν

Δηλωτική γνώση (περιεχόμενο)	
Εννοιολογική γνώση (ιστορικές έννοιες α' και β' βαθμού)	
Διαδικαστική γνώση (ιστορικές μέθοδοι)	

B. ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ**1. ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ**

Μάθηση	
Κατανόηση	
Εφαρμογή	
Ανάλυση	
Σύνθεση	
Αξιολόγηση	

2. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ: ΣΤΑΣΕΙΣ-ΑΞΙΕΣ

Ενσυναίσθητική κατανόηση	
Ειρήνη	
Δικαιοσύνη	
Αγάπη για την πατρίδα	
Σεβασμός στην ετερότητα	
Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς	
Δημοκρατικές αξίες	

3. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Κατασκευαστικές δεξιότητες: π.χ. χάρτες, σχέδια, ζωγραφική, μακέτες	
Παιχνίδι ρόλων	
Δραματοποίηση χαρακτήρων ή γεγονότων	

Γ. Καλλιέργεια ιστορικής σκέψης*

Έννοιες ιστορικής σκέψης-το σχήμα Seixas που υιοθετείται από το νέο ΠΣ Ιστορίας της Ελλάδας:

1. **Ιστορική σημασία (νοηματοδότηση και σημαντικότητα)**
2. **Χρήση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών (ιστορικά τεκμήρια)**
3. **Συνέχεια και αλλαγή**
4. **Αιτία και αποτέλεσμα**
5. **Υιοθέτηση ιστορικής οπτικής**
6. **Κατανόηση των ηθικών διαστάσεων της ιστορίας**

*Αντίστοιχα, οι δείκτες στα ΠΣ Ιστορίας της Κύπρου:

- A. Χρόνος, συνέχεια και αλλαγή
- B. Αίτια και συνέπειες
- Γ. Ιστορική ενσυναίσθηση
- Δ. Πηγές-ιστορικές αναφορές
- Ε. Σημαντικότητα
- ΣΤ. Ιστορική διερεύνηση (τεκμήρια)
- Ζ. Οργάνωση-επικοινωνία

Δ. ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Ε. ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΣΤ. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Ζ. ΠΟΛΥΠΡΙΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η. ΜΕΤΑΪΣΤΟΡΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ

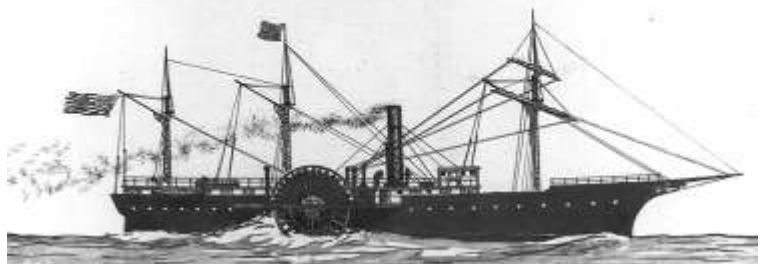
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

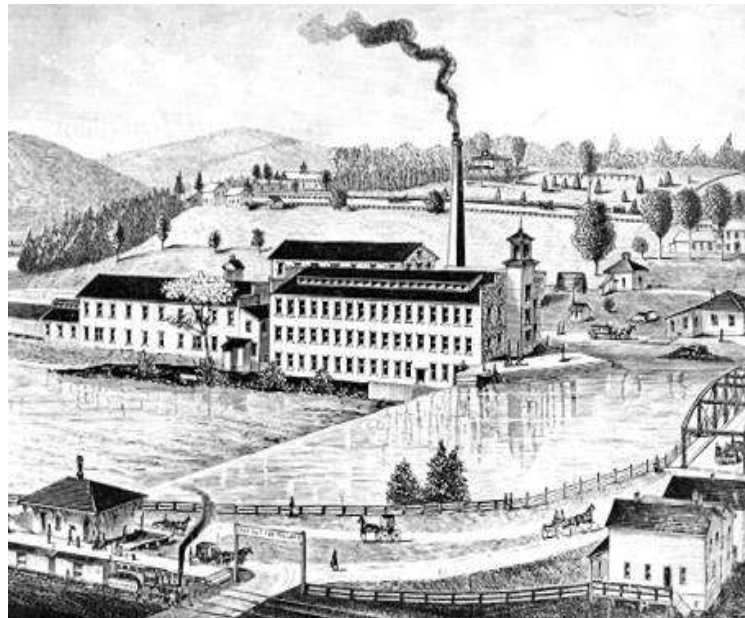
«ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ»

Ιστορικές πηγές που μπορούν να αξιοποιηθούν*

1. Εικόνες πριν και μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση
2. Αναπαράσταση της ατμοκίνητης μηχανής του Watt
3. Δημογραφικός πίνακας πληθυσμιακών μεταβολών κατά τη διάρκεια της Βιομηχανικής Επανάστασης
4. Χάρτης της Ευρώπης στον οποίο σημειώνονται τα βιομηχανικά κέντρα και οι πλουτοπαραγωγικές πηγές το 1850
5. Παρουσίαση Power Point «Παιδιά στην Αγγλία της Βιομηχανικής Επανάστασης»
6. Απόσπασμα από την ασπρόμαυρη ταινία «Oliver Twist» (David Lean, 1948), που είναι βασισμένη στο ομώνυμο έργο του Κάρολου Ντίκενς
7. Τρεις μαρτυρίες εργατών και παιδιών της εποχής (πρωτογενείς πηγές-φύλλα εργασίας 1,2,3) και δύο περιγραφές της ζωής των παιδιών της αστικής τάξης (φύλλο εργασίας 4)
8. Δραματοποιημένες αφηγήσεις προσώπων της Βιομηχανικής Επανάστασης από την εκπαιδευτική ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης «Κοινές ιστορίες για μια Ευρώπη χωρίς διαχωριστικές γραμμές»

*Η σειρά είναι τυχαία. Συνιστάται να μελετήσετε όλες τις πηγές, πριν καταλήξετε στο αν, σε ποιο σημείο του μαθήματος και πώς θα τις αξιοποιήσετε.

Πίνακας: πληθυσμιακές μεταβολές στη Μ. Βρετανία (1750-1851)

Πληθυσμός στη Βρετανία το 1750	6.000.000
Πληθυσμός στη Βρετανία το 1851	21.000.000
Πληθυσμός στο Λονδίνο το 1750	500.000
Πληθυσμός στο Λονδίνο το 1851	3.000.000
Αγροτικές οικογένειες το 1750	65% του πληθυσμού
Αγροτικές οικογένειες το 1851	25% του πληθυσμού

1ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΗ ΤΖΟΝ ΡΗΝΤ ΤΗΣ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΑΡΚΡΑΪΤ (1842)	ερωτήσεις
<p>Άρχισα να δουλεύω στην υφαντουργία του κυρίου Άρκραϊτ όταν ήμουν εννιά χρονών. Τότε ήμουν ένα ωραίο δυνατό παιδί με ίσια χέρια και πόδια. Το πρώτο μου βδομαδιάτικο ήταν δύο σελίνια για 72 ώρες δουλειάς. Συνέχισα να δουλεύω στο ίδιο εργοστάσιο τα επόμενα δέκα χρόνια και έπαιρνα αυξήσεις φτάνοντας τελικά τα έξι σελίνια τη βδομάδα.</p> <p>Σιγά σιγά όμως παραμορφωνόταν το σώμα μου και τα άκρα μου, ώσπου στα δεκαεννιά μου χρόνια δεν μπορούσα πια να σταθώ μπροστά στη μηχανή και υποχρεώθηκα να παραιτηθώ. Οι οικονομίες που έκανα όλα αυτά τα χρόνια έφτασαν μόλις τα 130 σελίνια, ποσό για το οποίο έγινα ένας μίζερος σακάτης, που τον πέταξαν σαν σκουπίδι αυτοί που θέριζαν τους καρπούς των κόπων μου.</p>	

2ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μαρτυρία εργάτριας σε εργοστάσιο υφαντουργίας στο Νότιγχαμ της Μ. Βρετανίας	ερωτήσεις
<p>«Εργάζομαι στο εργοστάσιο του κυρίου Ουίλσον. Νομίζω πως το μικρότερο παιδί είναι γύρω στα επτά. Τολμώ να πω ότι υπάρχουν είκοσι παιδιά κάτω από εννιά ετών. Πηγαίνουμε στο εργοστάσιο στις 5.30 το πρωί και γυρνάμε στο σπίτι στις 7.00 το βράδυ. Δεν σταματάμε ποτέ για να φάμε, εκτός από το βραδινό. Ο Κρουκς είναι ο επιστάτης στην αίθουσα που δουλεύω. Δεν με χτυπάει. Χτυπάει όμως τα μικρά παιδιά όταν δεν κάνουν σωστά τη δουλειά τους. Έχω δει παιδιά να κοιμούνται στο πάτωμα. Όταν τα πιάνουν να κοιμούνται, τα χτυπούν με λουρί. Τα παιδιά είναι πάντα πολύ κουρασμένα το βράδυ. Ξέρω να διαβάζω λίγο, όχι όμως και να γράφω. Πήγαινα στο σχολείο πριν αρχίσω να δουλεύω στο εργοστάσιο. Είμαι δεκαέξι χρονών»</p>	

3ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μαρτυρία της κυρίας Σμιθ, εργάτριας σε ορυχείο της νότιας Ουαλίας	ερωτήσεις
<p>«Έχω τρία παιδιά που δουλεύουν στο εργοστάσιο του κ. Ουίλσον. Το ένα είναι 11, και τα άλλα 13 και 14 χρονών. Δουλεύουν κανονικές ώρες εκεί. Δεν έχουμε παράπονο. Αν μικρύνουν το ωράριο, δεν ξέρουμε τι θα κάνουν οι φτωχοί άνθρωποι. Πρέπει να δουλεύουμε σκληρά για να ζήσουμε. Ο άντρας μου ήταν το περασμένο καλοκαίρι άρρωστος για έξι βδομάδες. Βάλαμε ως ενέχυρο όλα μας τα πράγματα για να ζήσουμε. Δεν έχουμε ξεπληρώσει ακόμη όλο το ποσό. Δεν παραπονούμαστε για τίποτα άλλο, παρά μόνο για τα χαμηλά μεροκάματα. Δεν παραπονούμαι που χτυπούν τα παιδιά μου. Προτιμώ να τα χτυπούν, παρά να βάζουν πρόστιμο»</p>	

4ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η καθημερινή ζωή των παιδιών της μέσης ή ανώτερης τάξης	ερωτήσεις
<p>Τις πιο πολλές μέρες του χρόνου τα παιδιά της μέσης τάξης έβλεπαν ελάχιστα τους γονείς τους. Συνήθως περνούσαν την ώρα τους στο παιδικό δωμάτιο και μεγάλωναν με τη νταντά τους. Αυτή τα έπλενε, τα έντυνε, τα πρόσεχε, τα ψυχαγωγούσε, τα έβγαζε για περίπατο και τους μάθαινε τρόπους καλής συμπεριφοράς. Όταν μεγάλωναν, οι γονείς προσλάμβαναν δάσκαλους και κουβερνάντες. Τα αγόρια συχνά στέλνονταν σε σχολεία μακριά απ' το σπίτι τους. Μόνο τα αγόρια αναμενόταν να δουλέψουν, ενώ τα κορίτσια έμεναν στο σπίτι με τη μητέρα τους μέχρι να παντρευτούν, κάτι που έλπιζαν να γίνει το νωρίτερο δυνατό.</p>	
<p>Η μητέρα σε μια οικογένεια της μέσης ή ανώτερης τάξης</p>	
<p>Η μητέρα περνούσε τον καιρό της οργανώνοντας δείπνα, επισκεπτόμενη τη μοδίστρα ή καλώντας τις φίλες της για τσάι. Η ανατροφή των παιδιών ήταν και για τους δύο γονείς μια μεγάλη ευθύνη. Πίστευαν ότι ένα παιδί πρέπει να διδαχτεί τη διαφορά ανάμεσα στο καλό και το κακό για να γίνει ένας καλός και συνετός ενήλικας. Αν το παιδί έκανε κάτι λάθος, θα έπρεπε να τιμωρηθεί για το καλό του. «Αν λυπηθείς τη βέργα, θα κακομάθεις το παιδί», ήταν μια παροιμία που χρησιμοποιούσαν συχνά.</p>	